

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Mayıs 1956

İÇİNDEKİLER:

Ahlâk Meselesi Etnoğrafya ile Hallolur Mu? ... Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN
Türk Göçmen ve M. D. Fedr. Tertiplendiği Millî Oyunlar Festivali T.F.A.
Nâgîn Cevap Vermiyorum? ..... Cahit ÖZTELLİ
Huzurî'nin İlk ve Son Eserleri Hakkında (III) ..... Adil ÖZDER
Ay Hakkında İnanmalar: Kırşehir ve Yusufeli'nde ..... Recep TURGUT
İstanbul'da Eski Ramazanlarda Karagöz ..... Reşat Enis AYGÜN
New York'da Kurulan «Amerikan - Türk Folklor Derneği» ... İ. HİNÇER
Halk Oyunları Bayramı ..... T. F. A.
Elmah Köylerinde Zekir Oyunu ..... Hüsnü YILDIZ
Gaziantep'de Bazı Hastalıkların Tedavisi ..... Enver Sadık KOÇAK
Mutasavvıf Halk Şairlerinden: Nüzulî ..... Mehmet Halit BAYRI
Nişp'de Sabunculuk ve Halıcılık ..... Hürşit ALPASLAN
Dergiler Arasında: «Türk Sanatı» - «Türk Yurdu» ..... Leyla ZALOĞLU

Sayı: 82

Kuruş: 25

SAHİBİ VE YAZI İŞLERİNİ İDARE EDEN MES'UL MÜDÜR: İHSAN HİNÇER

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

81

ŞEMŞİ YASTIMAN
BAĞLAMA DERSİ VERİLİR
SAZ EVİ
40 YAŞINDAN SONRA DA SAZ ÖĞRETİLİR

Divan Sazı, Bağlama ve Cura yapılır, tamir edilir. Her yere saz gönderilir. En iyi saz telleri bulunur. Fiyat listesi isteyiniz.

ŞEMŞİ YASTIMAN SAZ EVİ
GİRAĞAN CAD. NO 34 BEŞİKTAŞ-İST.

1956 YILINDA

İKİŞER DAİRELİ
10
APARTMAN

İKİŞER KATLI
10
BAHÇELİ EV

ayrıca
875 000 lira

TÜRKİYE BANKASI
paranızın... istikbalinizin emniyeti

«VASFİ AKARSU

Genç Bestekârın Güfte ve Besteleri — Rast, Mahur Makamında bazı eserleri.»

5 Şarkı, 2 Türkü, 100 kuruş. Dergimizden de temin olunur.

HER 100 LIRAYA BİR KUR'A NUMARASI

TÜRKİYE
EMLAK KREDİ
BANKASI

Ata binme meraklılarına en güzel imkân

Nuri Oğlakçı
Atlı Spor Yurdu

Adres:

Ayazağa Maslak Üçyol

Büro: Taksim İstiklâl cad. No. 15
Telefon: 44 22 66
İstanbul

80

SEMİSİ YASTINIAN SAZ EVİ

BAĞLAMA DERSİ VERİLİR

40 YAŞINDAN SONRA DA SAZ ÖRETİLİR

Divan Sazı, Bağlama ve Cura yapılır, tamir edilir. Her yere saz gönderilir. En iyi saz telleri bulunur. Fiyat listesi isteyiniz.

SEMİSİ YASTINIAN SAZ EVİ

GIRAĞAN CAD. NO 34 BEŞİKTAŞ-İST.

1956 YILINDA

İKİŞER DAĞELİ

10

APARTMAN

İKİŞER KATLI

10

BAHÇELİ EV

ayrıca

875000 ₺

TÜRKİYE \$ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emiyeti

Ata binme meraklılarına en güzel imkân

Nuri Oğlakçı

Atlı Spor Yurdu

Adres:

Ayazağa Maslak Üçyol

Büro: Taksim İstiklâl cad. No. 15

Telefon: 44 22 66

İstanbul

«VASFİ AKARSU

Genç Bestekârın Gûfte ve Besteleri — Rast Mahur Makamında bazı eserleri»

5 Şarkı, 2 Türkü, 100 kuruş. Dergimizden de temin olunur.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Mayıs 1956

İÇİNDEKİLER:

Ahlâk Meselesi Etnografya ile Hallolur Mu? ... Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN	Türk Göçmen ve M. D. Fedr. Tertiplendiği Millî Oyunlar Festivali) T.F.A.
Nâçin Cevap Vermiyorum?	Cahit ÖZTELLİ
Huzur'un İlk ve Son Eserleri Hakkında (III)	Adil ÖZDER
Ay Halkında İnanmalar: Kırşehir ve Yusufeli'nde	Recep TURGUT
İstanbul'da Eski Ramazanlarda Karagöz	Reşat Emiş AYGEN
New York'da Kurulan «Amerikan - Türk Folklor Derneği» ...	İ. HINÇER
Halk Oyunları Bayramı	T. F. A.
Elmalı Köylerinde Zekir Oyunu	Hüsnü YILDIZ
Gaziantep'de Bazı Hastalıkların Tedavisi	Enver Sadık KOÇAK
Mutasavvıf Halk Şairlerinden: Nizuli	Mehmet Halit BAYRI
Nizip'de Sabunculuk ve Halklık	Hürşit ALPASLAN
Dergiler Arasında: «Türk Sanatı» - «Türk Yurdu»	Layih ZALOĞLU

Sayı: 82

Kuruş: 25

17 Haziran 1956

Devlet Nüshası

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

KUBULUŞU: AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBULDA ÇIKAR. HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MES'UL MÜDÜRÜ: İRSAN HİNÇER

No: 82

MAYIS 1956

YIL: 7 — CİLT: 4

Ahlâk Meselesi Etnografya İle Hallolur mu?

Yazan: Prof. Hüni Ziya ÜLKEN

Eski felsefeler ahlâk meselesini mücerred kaideler hâlinde koyarlardı: Ahlâkın «iyilik», «adalet», «saadet», «vazife», v.s... prensiplerine dayandığını söyledikleri zaman aynı mücerred kaideden hareket ettikleri için bunlardan hangisinin doğru hangisinin yanlış olduğunu tâyin etmek güçtü. Bu mücerred ahlâk prensipleri birbirine karşı aynı istidlâl, aynı zihin diyalektik'i ile müdafaa edildiği için birinin ötekine tercih edilmesi ancak onların devirler ve ihtiyaçlara göre hüküm sürmesinden ileri gelyordu.

Buna karşı ahlâk meselesini müşaheden çıkararak istiyen ve ilmi olduğunu iddia eden cereyan belirdi. Bu cereyan, delillerini esas itibarıyla etnografya'dan almaktadır. Hedefi ahlâk prensiplerini örf ve âdetlerden çıkarmaktır. Âdetleri inceleyen başlıca bilgi ise etnografyadır. Bu araştırma tarzı bütün zamanlar ve mekânlarda sâbit umumî bâzı ahlâk kaidelerini tecrübeden önce ileri sürmedense, muhtelif kavimlerde ve onların ayrı ayrı zamanlardaki âdetleri tetkik suretiyle insan ahlâkının geçirdiği istihaleleri incelemekten ibaretti. Bazan «âdetler ilmi», «âdetler sosyolojisi» adını da alan bu araştırmalar henüz tam bir ilim olmadan önce, etnografyanın verilerinden faydalanarak bâzı kanaatlere ulaşmada idi. Bu kanaatler henüz insan ahlâkının hangi içtimai şartlara bağlı olarak hangi istihaleleri geçirdiği, yani âdetler ilminin umumî kanunlarının neler olduğunu söylemekten uzaktır. Ancak şimdilik umumî hat-

lariyle âdetlerin şu veya bu tarzda bir değişme geçirdiğinden bahsedilmektedir.

Fakat asıl mühim nokta şudur ki, etnografya veya kültür antropolojisi çalışmaları bu meselenin esasında birbirinden hayli farklı istikametlerde bulunmaktadır: 1) Tekâmülü, etnolog ve antropologlar bütün malzemeyi bu hâkim faraziyeğe göre tefsir etmektedirler. Tekâmülcülere göre yeryüzündeki kültürler arasında mükemmeleşme ve ilerleme diyebileceğimiz sürekli bir değişme vardır. Kültürlerin mukayeseli tetkiki örf ve âdetlerin de tekâmül etmekte olduğunu gösterir. Meselâ Westermarck «Ahlâki Fikirlerin Gelişmesi» veya «Evlenne» adlı büyük kitaplarında bütün etnografya malzemesini bu faraziyeğe göre tefsir etmektedir. Westermarck'a göre âdetler zaman içinde tedricî bir yumuşama, insanleşme göstermektedir. İptidai kültürlerde âdetler umumiyetle vahşî, sert ve gayriinsanıdır: Yamyamlık, insan öldürme, kırbağlama, dini âyinler sırasında vücudu türlü işkencelere sokma, dağıtma, derileri yüzme, v.s. şekillerindeki korkunç âdetlerin bugünkü şefkat, merhamet, yardım ve ahlâk uygulamamızla uzlaşır bir tarafı yoktur. Fakat bu âdetlerin tedricî yumuşaması asırlar zarfında onların kan kardeşliği, sünnet olma (hitan), v.s. şekillerini almasına, ve sert âdetlerin yerine sembolik muadillerinin geçmesine sebep olmuştur.

2) Fakat bu görüşün tam zıddı olan bir antropoloji cereyanı daha vardır. Başlıca

T.C. ZİRAAT BANKASI

Tasarruf hesapları
1956 yılı ikramiye
plânı tutarı şimdilik

1.750.000

Liradır

Bu Plânda Gayrimenkuller, dolgun para ikramiyeleri, eşya, traktörler, ziiraat âletleri vardır.

Cin
+ SODA

FERAHLIK
ve NESE

1956 YILINDA

15

EV VE APARTMAN DAİRESİ

İkramiye ve kredili

Ayrıca zengin para ikramiyeleri

AKBANK'IN MÜŞTERİLERİNE YENİ HİZMETİ

YÜZ EVLER MAHALLESİ

Hesabınızda daima en az 150 LİRA bulundurunuz.

AKBANK

(Tafsilat Gişelerimizde)

Boas, Lovie v.s. taraflarından temsil edilen bu cereyana göre tekâmül faraziyesi müdafaa edilir durumda değildir. Âdetlerin zaman içinde mükemmelleştiğinden bahsedilemez. Her kültür kendi çevresi içinde hususi karakterlere sahiptir. Bundan başka bütün kültürler arasında sırf beşeri olmak bakımından müsterek bazı vasıflar da vardır. Bu vasıflar en ileri saydıklarımızda olduğu gibi en «iptidai» dediğimiz kültürlerde de mevcuttur. Kültürler arasında vakia değişmeler vardır. Fakat bunlar kültürlerin birbirine tesirinin ve iktibasların (emprunt) eseridir. Kültür değişmesine mutlaka tekâmül mânası vermemelidir. Modern Avrupa kültürünün teknik bakımından ötekilerden üstün olması yüzünden, her bakımdan en ileri ve üstün kültür olduğunu söylemek yanlış olur. İptidai dediğimiz öyle kültürler vardır ki, akrabalık terminoloji ve bazı sanatları bakımından Avrupa kültüründen daha kompleks, belki daha üstün bir seviyededir. Ahlak ve âdetler için de aynı şeyi söyleyebiliriz. «İptidai» dediğimiz bazı kültürlerde örf ve âdetler bizinkilerden daha ince, daha hassastır ve hiç değilse başka bir bakımdan aynı derecede insanidir.

3) Âdetlerin değişmesine gelince, bu meselede de birbirine zıd iki kanaate karşılaşıyoruz. Etnolog ve antropologlardan bir kısmına göre her kültür kendi çevresi içinde maddî ve mânevî icadları ve keşifleriyle gelişmekte ve değişmektedir. İcad kabiliyeti umumî ve beşeri bir kabiliyettir. Bundan tamamen mahrum hiçbir cemiyet ve kültür yoktur. Bundan dolayı kültür değişmelerini açıklamak için tesirler, iktibaslar, araştırmak lüzumsuzdur. Bu kanaatin tam zıddı olan görüşe göre insanlar esas itibarıyla değişmeğe ve yeniliğe düşmandır. Her yenilik insanlık için çok mühim ve çok arzı bir şeydir. İnsanlar yeniliğe karşı mukavemet ederler. Fakat bir defa yayılmağa başladı mı, yeniden bir şey icad etmektense icad edilmiş şeyleri başkalarından kolaylıkla almayı tercih ederler. Bunun için kültür değişmesinin esas arzı icadlar ve yenileşmelerin etrafa yayılmasıdır. Ötekinin tam zıddı olan bu görüşe di. «Fusionisme» denmektedir. Bugün etnograf ve antropologlar arasında bu görüşlerde henüz hiç bir birleşme hâsıl olmamıştır. Her tür. lü faraziyeyi bir tarafa bırakarak yalnızca malzeme toplayan ve bu malzemeyi izaha

kalkmayan tarafsız etnografiler da vardır. Fakat bu nevi araştırmaların ilmi bakımdan mühim hiç tesiri olmamaktadır. Çünkü nihayet onların malzemesi fotografik bir takım bilgilerden ibaret kaldığı için, başka antropologlar onları mutlaka tefsire ve izaha kalkmaktadırlar.

4) Nihayet antropologlardan bir kısmı kültür malzemesini görmekte olduğu biyolojik rolü, yâni fonksiyonunu tetkik ediyorlar. Bunlara göre bir kültürü teşkil eden unsurlar ve komplekslerdir. Her birinin muayyen bir hayatı fonction'u vardır: Ahlak ve âdetleri de bu bakımdan ele almalıdır. Başlıca Malinowski'nin temsil ettiği bu nazariyeye functionalisme denir. Buna karşı bir kısım antropologlar, kültür unsurları ve komplekslerinin karşılıklı tesir neticesinde birbirini tamamladığı ve bu kültür bütünlüğünde mantrik birlik olamayacağına kanidirler. Yukarıdaki görüşlerde olduğu gibi bunlarda da karşılıklı pek çok deliller vardır. Bu şartlar altında etnografya ve etnoloji verileri henüz ahlak meselesine umumî bir cevap vermekten çok uzak bulunmaktadır.

MİLLÎ OYUNLAR FESTİVALİ

Geçen ayın 26 sında Şan Sinemasında «Türk Göçmen ve Mülteciler Derneği Federasyonu» tarafından tertiplenen Millî Oyunlar Festivali büyük ilgi toplamıştır.

Federasyon Reisi Ragıp Sipahi'nin kısa bir açış konuşmasını takiben, Şair Behçet Kemal Çağlar Türk Halk Dansları konusunda çok güzel bir konuşma yapmış daha sonra sıra ile Vardarlılar Yardımlaşma Derneği Kuzey Kafkas Türk K. ve Derneği, İdil - Ural Türkleri Kül. ve Sos. Y. Derneği, T. M. Talebe F. Sivas Kolu, Türkistanlılar Yardımlaşma Derneği, Kırım Türkleri Y. Derneği, T. M. T. F. Ege Kolu, Azerbaycan Yar. ve Kül. Tanıtma Dernekleri ile T. M. T. F. Erzurum Kolu üyeleri, mahalli ve millî oyunlarını oynamışlar, şiddetle alkışlanmışlardır. Şan Sineması ağzına kadar dolmuş bulunuyordu.

Türk Göçmen ve M. D. Federasyonu'na bu hizmet ve başarısından dolayı şükranlarımızı sunarız. T. F. A.

Genç Bir Okura Cevap:

Niçin Cevap Vermiyorum?

Yazan: Cahit ÖZTELLİ

Mektubunuzu aldım. Hakkımdaki güzel duygu ve düşüncelerinize teşekkür ederim. Çalışma sistemim ve tenkidlerimde şimdiye kadar bilinmeyen şeyleri nasıl bulduğumu soruyorsunuz. Bu sorunuzun cevabını ayrı bir yazı ile, saz şairleri üzerinde nasıl çalışmak gerektiği biçimine sokarak vereceğim. Yalnız şimdilik kendime ait kısma cevap vereyim: Kendi kitaplığında XVII. yüzyıldan bu yana üç yüzden fazla yazma ve cök var. Bunlarda on binden fazla şiir yazılıdır. İstenilen şiiri bulur, bunun karşılaştırmasını yaparım. Böylece benzek (nazire) ve aşırımları tesbit ederim. Ayrıca kitaplığında folklor ve saz şairlerine ait basılmış eserlerin pek çoğu vardır. Yazmalar, bu yolda bütün ömrünü vermiş olan Vahit Lütfi, Mersin müftüsü merhum Sait Uğur, Adana Müzesi Müdürü merhum Naci Kum taraflarından toplanmış olanları bana verilmiştir. Ayrıca kendi çalışmalarım elde ettiklerim de epeyce bir yekûn tutar. Bu zengin koleksiyonun değerini belirtmek için bir örnek vereyim: Paris ve Viyana Millî kütüphanelerinde bulunan Türk yazmalarındaki bazı önemli şiirlere Türkiye'de rastlanmamıştır. Bunlar benim koleksiyonumda daha doğru olarak var.

Şurasını da belirtmeliyim ki, bir iki şiirle iş bitmez. Yorcucu bir tempo ve sabırla çalışarak yüzlerce, hattâ binlerce sayfalık kitapları baştan başa okumak gerekince yılmadan işe koyulmak iyi sonuçlar verir. Bu suretle birkaç sayfalık bir makale bazan aylarca süren bir çalışmadan sonra meydana gelir. Şimdiye kadar işin ciddiliği kavranmadığı ve dediğim gibi çalışmadığı için çok şey eksik kalmış, yanlışlar sürüp gitmiştir. İkinci sorunuz, «Dertli ve Seyranî» kitabım dolayısıyla açılan tartışmaya niçin sonuna kadar cevap vermediğim hakkındadır. Cevdet Canbulat dostumuz, yanıldığını bir türlü kabul etmek istemiyor. Yanıldığımızı yer gelince kabul etmeliyiz. Bu arkadaş, varyantlar meselesini bilmezlikten gelerek, yanık elindeki yazmaya bizi de güvenmeye zorluyor. Ben, dedim ki, eğer benim bilerek bir uydurma, değiştirmeye yaptığım isbat edilirse bir daha yazı yazmayacağım. Buna karşılık onun da aynı yolda hareket etmesi bek-

lenirdi. Bu açık hesaplaşmaya Canbulat yanaşmadı. Onun yanıldığını iki yetkili kişi de bildirdi. Fakat o ısrarda devam etti. İlmî bir tartışmada buna lüzum yoktu.

Şimdi benim cevap vermemişimdeki asıl sebebe gelelim. Bu tartışmalar üzerine, sayın eleştirmeci Canbulat'ın yazılarını gözden geçirdim. Ve gördüm ki birçok yanlışlarla dolu. Bunlardan birkaçına işaret etmeme müsaade edilsin.

1. Türk Folklor Araştırmaları, sayı 36'da «Derûnî'nin bir destanı» adlı bir yazısı çıktı. Başlıkta daha küçük punto ile «Derûnî adındaki altı sazşairi» kaydı olduğuna göre, tanıtılan altı şairin hepsi sazşairi olmalıdır. Halbuki bunlardan iki ve üç numara ile gösterilenler divan şairidir. Canbulat'ın saydığı Derûnî'lerin hepsi Sadettin Nûzhet'in «Türk Şairleri» adlı eserinden alınmıştır. Fakat bazı şairleri tanıtırken kaynakları kendisi görmüş gibi davranmış S. Nûzhet'in yazdıklarını benimsemiştir. Canbulat'ın saydığı Tezkereleri görmediğini isbat pek kolay. Bu kendi bileceği şeydir. Divan şairlerini de sazşairi sayacak kadar dikkatsizlik gösterdiği ortadadır. Sonra onun saydığından başka XIX. yüzyılda yaşamış bir sazşairi daha var, yayınladığı destan da bunundur (bk. Murat Uraz, Türk Edip ve Şairleri).

2. Türk Folklor Araştırmaları, sayı 33'deki yazısında «Sana bir ben gerek bir ben» bağlama mısralı semainin varyantı daha önce S. Nûzhet'in Karaca Oğlan'ında çıkmıştı (bk. No: 267, on birinci baskı). Yazıda buna da işaret edilmemiş. Gerçekte bu semaî Kul Mustafa'nındır. (Köprülü, Kayıkçı Kul Mustafa, s. 62, No: 15). Nakarat ve bir çok mısralar aynıdır. S. Nûzhet'in negri Kul Mustafa'ya benzebilir. Canbulat'ın Kul Mustafa'nın olduğu belli. Yine aynı yazıda yayınladığı ikinci şiir de S. Nûzhet'in adı geçen kitabında olduğu gibi var (No: 389). Görülüyor ki, dikkatli bir araştırma ve karşılaştırma yok bu yazıda.

3. T. F. Araştırmaları, sayı 29'da «Gevherî'nin bilinmeyen deyişleri» adlı yazısında bibliyografya bilgisi verirken Köprülü'nün 1929'da yayınladığı «Gevherî» adlı kitabı yaktı. Bu kitapta tam yüz yetmiş altı şiir var.

dar. Canbulat'ın bu kitabı görmediğini kabul ediyoruz. Fakat yazısına aldığı bibliyografya da F. Köprülü'nün «Türk Şazairleri» antolojisinde bu kitap yazılmıştır. Fakat bu seri «Türk şazairlerine ait metinler ve tetkikler» başlığı altında yayımlanmış ve aynı genel ad altında «I. Gevheri», «II. Erzurumlu Emrah», «III. Pir Sultan Abdal», «IV. XVI. inci asır sonuna kadar Türk Şazairleri», «V. Kayıç Kıl Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi» kitapları Türkiyat Enstitüsü tarafından sıra ile 1929 - 1930 yıllarında yayımlanmıştır. Hepsisi de F. Köprülü'nün değildir. Canbulat, bu genel başlığı kitap adını sanıyor. Ve görmediği kitap için «uzun bibliyografik malûmat mevcuttur.» diyor. Köprülü bu bilgiyi kitabı için antolojisinde söyler. Görülüyor ki Canbulat, görmediği kitapları, burada da görmüş gibi konuşuyor. Ve (176) şiir ortada dururken «Bunlardan başka Gevheri hakkında yazılmış toplu bir esere rastlayamadım.» diyor. Kendisi görmiyebilir ama, 176 Gevheri şiiri ve koca bir kitap ortadadır.

4. T. F. Araştırmaları, sayı 25'te yayımladığı «Kâtibinin Bilinmeyen Değişleri» yazısında birinci koşma için beş bentlidir, denildiği halde altı bentlidir. Hem de «gerçekten 5 bentlidir» diyerek. Aynı yazının ikinci notunda, Köprülü'nün Gevheri kitabını görmediği halde, S. Nûzhet'in Kâtibi eserindeki kayda dayanarak görmüş gibi davranıyor (s. 3). Son yayınladığı semaide şairin adı yok. Kâtib'in olduğunu nasıl anlamış acaba?

Bu maddede gösterdiklerimiz Canbulat'ın nasıl bir metoda çalıştığını göstermeye yeter sanırız.

5. Yine aynı derginin 29. sayısında yayınladığı Gevheri şiirlerinden birincisinde mahûl yoktur. Bu noktaya yazar hiç dokunmamış. Acaba bu şiirin Gevheri'nin olduğunu nasıl anlamış? Gerçekte bu şiir Kerem'indir. Yine aynı yazıda «Gevheri'nin şimdiye kadar bilinen bütün değişleri Sadettin Nûzhet Bey'in bu ad altındaki kitbında toplanmıştır.» deniyor. Köprülü'nün (176) şiiri içine alan «Gevheri» kitabından yukarıda bahsettik.

6. Birinci tenkid (?) yazısı ile Hikmet Dizdaroğlu'na ve bana verdiği cevaplarda «Yazmışlar deftere divâne beal» mısraı üzerinde kendisinin söylediğinin doğruluğunda ısrar ediyor. Olabilir, ısrarda haklı olduğunu kabul edelim. Yalnız karşındakilerin de hak,

lı olduğunu düşünmesi gerekir. Ben verdiğim cevapta, yazmada böyle bulduğunu söyledim. İsterse fotoğrafisini de yayınlatacağımı bildirdim. Benimkinden anlam düşüklüğü yoktur. Divânelerin defterine yazılmış demektir. Dizdaroğlu da Canbulat'ın söylediği olamıyacağı yani tamlama değil «defter ü divân» olacağını yazdı. Ve doğrusu da budur. Divan şairleri de böyle kullandılar. Örnek olarak Necati'nin şu beytini verelim:

Şi'r-i dilsüzi Necati var iken hayfola
kim
Halk yazup yanlıp defter-ü divan
yazmışlar

Beyitte olduğu gibi «defter ve divan»dır. Mesele orada değil. Divâne'yi benim hangi anlamda aldığımı araştırıp duracağına, o şiirin altındaki açıklamaya bakmayı aklına getirmesi gerekirdi. Ben orada hangi anlamı aldığımı söylemiştim. Bu da gösteriyor ki eleştirmeci, kafasındakinden başkasını görmek alışkanlığından uzak bulunuyor. Tekrar ediyorum: İsterse cöngü kendisine gönderebilirim veya fotoğrafisini yayımlarım. Benim bulduğumda da Hikmet Dizdaroğlu'nun söylediğinde de yanlışlık yoktur. Dizdaroğlu'nun son cevabı Kayseri'de çıkan Erciyes dergisinde verilmiştir. (sayı 8 ve 9).

7. Bolu'da çıkan günlük «Bolu Ekspres» gazetesinde yayınladığı şiir Kerem'in değildir. Oradaki «kerem» sözü şair adı değil, bilinen anlamdaki kelimedir. Sayın eleştirmecinin dikkatine bundan iyi örnek olamaz.

8. T. Folklor Araştırmaları, yıl 1954, sayı 56'da «Yunus Emre'ye Değgin» adlı yazısında, kendine göre yeni (?) bir Yunus Emre şiiri yayımlıyor. Ve şöyle diyor: «Bu yeni şiirler içerisinde Yunus Emre'nin olduğunda şüphe olmayan bir şiir, aşağıda gösterdiğimiz Yunus Emre bibliyografyasının hiç birinde yoktur.»

Halbuki, yeni diye yayımlanan bu şiir, bir dörtlük fazlasıyla, Abdülbâki Gölpınarlı'nın 1948'de yayınladığı Yunus Emre Divanı 2-3. cildinde (s. 595) çıkmıştı. Gölpınarlı'nın Yunus Emre Divanı iki kitaptır. Birincisi 1948'te, ikincisi 1948'de basılmıştır. Yazı hazırlanırken bu ikinci kitap görülmemiş. Demek ki sayın eleştirmeci, görmediği kitapları yok sayıyor ve hükümlerini ona göre veriyor. Yine bu yazısının bir yerinde: «Bu bakımdan da Yunus adlı ele geçen bütün şiirleri herhalde iyi incelemeden, Yunus Emre'nin olarak be-

Yusufeli'li Şair Huzurî İLK VE SON ESERLERİ HAKKINDA

— III —

Yazan: AĞIL ÖZDER

Bu sayfalarda sunduğum önceki iki yazıda Huzurî'nin doğum ve ölüm tarihlerini tesbit etmiş, eserlerinin çeşit ve sayılarını belirteci irtical kudretine işaret etmişim. Bu yazıda, onun ilk başarısına örnek sayılacak «Eced hesabı bir kitabe tarihîyle bir «Tecnis Divanı» nı ve son gazellerinden birini sunuyorum.

Yıl 1317 (1901), Huzurî medrese müdâvimi, 15 yaşlarında bir molladır. Babası Keşfi ile eski Narman (Namervan) kazası merkezi «İd» e ilk seyahatini yapmıştır. Kaymakam Sivahî Hamdî Beyin de bulunduğu bir akşam meclisinde Keşfi şiirlerini dinletmektedir. O sırada Narman'ın —sonraları, Birinci Cihan Harbinde yanan— hükümet konağı inşaatı bitmek üzeredir. Kaymakam, Keşfi'den bu konuşma kapısı başına konulacak kitabe için tarihli bir şiir isteyince, Keşfi bu işi oğlunun daha iyi yapabileceğini anlatır.

Bir köşede oturan başı sarıklı genç molla namzedinin böyle bir marifeti olduğuna sevinen Hamdî Bey «Peki, yazsın görelim» der. O güne kadar «Eced» le tarih yapma işini pek de denememiş olan genç Huzurî, bu emri

nimsemek doğru olmaz.» diyor. Kendisinin yapmadığını başkasına sağlık verirken, altı yıl önce çıkmış bir kitaba bakmıyor. Ve ne gariptir ki, Yunus'un olduğunda şüphe yoktur, dediği bu şiir. Gölpınarlı'nın divânında asıl Yunus'un olmayıp, öteki Yunusların şiirleri arasında yer almış bulunuyor. Dertli bibliyografyasının hepsini niçin kitaba almadığını soran sayın eleştirmeciye, şiradi biz haklı olarak soralım: Yunus Emre bibliyografyasının niçin hepsini incelemediniz?

İşte, Canbulat'ın birkaç yazısındaki dikkatsizliğini gördükten sonra, artık ona cevap vermenin ne kadar lüzumsuz olduğu meydandadır. Her halde bu yazımdan sonra Canbulat dostumuz da daha fazla ısrar etmiyerek daha dikkatli olmaya gayret eder.

Sözün Yunus Emre'nin bir mısraı ile bitirilir:

«İlim, ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir.»

vâki karşısında kaleme sarılır, gecenin geç vakitlerine kadar çalıştıktan sonra şu mısraı 1317 yılına tarih düşürmeğe muvaffak olur:

«Nâmervan'ın sarayı hamd-i bi-had kim
temam oldu»

Ve artık sonu kolay... Mısraları yerlerine göre sıralar:

Zehi kasr-ı müzeyyen hakkile âli makam oldu
Müşerref oldu «İd» nef'i umumen-îl enâm oldu
Beher tâşî lisan-ı hâl ile bir «üd hulû» söyler
Gûya Cennât-ı Adn'in Revza-i Dâr-üs-selâm oldu.

Ola mağfur İlâhi etti dikkat Vali-i
Erzrum
Rauf Paşa anın vakt-ı zamanında hitam oldu.

Yetiştî avn-i lûtf ü himmeti Abdülhamid Han'ın
Sebeup ger Hamdi Bey Sivasi ol Kaimmakam oldu
HUZURÎ yâdigâr olsun bu tarih - canfezâ benden
Namervan'ın sarayı hamd-i bi-had kim
temam oldu.

(R. sene 1317)

Ertesi gün Kaymakam tarihi beğenmiş, şairini takdir ve taltif etmiştir. Huzurî de bu ilk başarısı ile nefisine hakkiyle itimat telkin edebilmiş, mesleğinin ilk maddî mükâfatını tatmıştır.

Bu manzum eser, mermer bir levhaya kazınılıp kapı başına konulmuş şairi de bunun sonradan görmüştü. Daha sonra, yarı harpteki yangından kırık bir halde İd Merkez Okulunun müzesine nakledilen kitabeyi Huzurî İd'e bir üçüncü uğrayışında görünce, altıncı mısraı için: «Rauf Paşa zamanında pe-zira-yı hitam oldu», «deseymişim daha uygun olurmuş» diyerek kendi kendini tenkid etmiş olduğunu da söylerdi.

Huzurî'ye, ilk şiirlerinizden birini şimdi söyleyebilir misiniz dediğim zaman: «En es.

kilerinden ve tahminen ilk şîr söylemeye başladığım yıllara ait olarak şu Tecnis - Divan aynıyle hatırladım» demiş ve not ettir. mişti:

Yok mu kimse arzede bu hâlimi yâr'a
benim
Hiç sağalmaz göz göz olmuş yüreğim
yara benim.
Anlamaz her bir tatbîbler derdimin der-
mânını bilmezler
Hâzik Lokman diriltmez yaramı yara
ben'im.

Sevdiğimin bahçesinde yaptırırken bir
oda
Başıma geldi kazalar bir haber alsın
O'da
Ağrısından rahatım yok ciğerim yanar
od'a
Sıradım değdi ayağım bir katı yâr'a
benim.

Erzurum'a teşrif edersen bak güzelce
Kân'ı gör(1)
Gir odalarına seyr et al nakışlı kânı(2)
gör
Ne ferasetler yaratmış ol Keremler
Kâni gör
Der HUZURÎ anla öğren işime yara
benim.

Şairin, ayrıca «yar» tecnisli bir koşması da var; bunu daha önce H. Dizdaroğlu «Hu- zuri» adlı eserinde (s. 111) neşretmiştir.

Huzurî'nin köylüsü İznî (1856—1928) de böyle bir tecnis bırakmıştır. Yine Huzurî'den derlemiş olduğum bu koşmayı da burada nak- letmeyi —karşılaştırma bakımından— yerin- de buluyorum:

Meramı kan içmek şûh dildarın
İster bağrım iki yara sevdiğim
Kaçmam nâzeninim vur aksım kanım
Çekebilmem iki yara sevdiğim.

Nasıl vez geleyim o sim tenden
Gönül ölmedikçe vaz gelmez senden
Ya yâr ol ağyara ya el çek benden
Gönül verme iki yâr'a sevdiğim.

Ebrûlerin melek-pâk misâli
Düşem dâmanına hâk misali
Ben bir yaradımsa çâk misali
Sen İznî'ye iki yara sevdiğim.

Huzurî gâirliğe başladığı yıllarda İznî 40 yaşlarında bulunduğuna göre, Tecnis-Divanın,

İznî'nin yukarıki koşmasına nazîre olduğunu tahmin ediyorum.

Huzurî'nin son eserlerinden biri de, 1950 Nisanında Artvin'de —Hayalî'ye nazîre ola- rak— yazdığı şu gazeldir:

Vilâdî kör olanlar esfer u hamrayı bil-
mezler
Hakikatten saparlar Nusha-i Kübrayı
bilmezler
Sakin her vâiz-i suret-perest'in kavline
bakma
Okurlar, anlatırlar lâfzını, manayı oil-
mezler
Doğar sermest ü hayran rind meşreb
zümre-i uşşak
O'lar pervaya ukba eylemez, dünyayı
bilmezler
Olanlar «Mûtu kable en temûtu» sırrını
mazhar
Sıratı, dîzahı, Cem'iyet-i Uzmayı bil-
mezler
HUZURÎ sa'y ü gayret et özünden bi-
haber olma
Muhakkak bilmeyenler kendini Mevlâyı
bilmezler

Hemşehrim M. Gökalp'ın, bu dergideki yazılarından birinde dediği gibi:

«(Huzurî hakkında söylenecek başkaca) söz kalmamıştır deyip, kara kaplı kitabı ka- patmak ona ihanet sayılır. Sanatının kudret- sesinin olgun âhengi bizi ona sürüklüyor» ... Sırası düştükçe, onun bilinmeyen veya az bi- lilen taraflarını belirtmemiz bir memleket borcudur. Bizlere bu imkânı sağlayan bu der- ginin değerli idarecilerine minnet ve şükran duygularımızı sunmak da ayrı bir vazife...

DÜZELTME: Huzurî hakkında, bundan ön- ceki yazılarım T. F. A. nın 74 ve 76. sayılarında çıkmıştı. Birincisinde şu hatâlar olmuş, özür dile- yerek düzeltirim:

- 1) Sayı 74, sf. 1178, 1. sütun, 11. satırdaki «al- tı ayım», «beş ayım» olacak.
- 2) Aynı sayı, sf. 1179, 1. sütun, sondan beşinci satırdaki «iskebe» nin doğrusu «iskebe» dir.
- 3) Aynı sayı, sf. 1179, ikinci sütun, sondan beşinci satırda «13» rakamı «15» tir.

(1) Erzurum'un «Kân» köyü.

(2) Eski tarz odalarda oturup yaslanırken te- mizlik olsun için yapılmış tahtadan duvar kapla- maları.

Türk Halkbilgisi Derneği'nin Anketine Cevaplar:

AY HAKKINDA İNANMALAR

Kırşehir'de

— VI —

Yazan: Recep TURGUT

1 — Ay, insan şeklinde olup bir erkek çocuktur. Ay ile güneş iki kardeş imişler, bunlar her zaman «gündüz sen çık, gece ben çıkayım» diye birbirleriyle tartışmışlar. Ay, güneşe «Ne olsa ben erkeğim, gece ben kala- yım, gündüz sen çıkarsın, çünkü kızsın. ka- ranlıkta korkarsın» demiş. Buna karşı gü- neş de: «Şayet bana biri takılacak olursa kırk iğnem var, gözlerine sokarım» diye cevap ve- rirmiş. Güneşin yüzüne kimsenin bakamaması bundan ileri gelmiştir.

2 — Ay erkek, güneş ise kadındır; bun- lar nişanlılardır. Düğünleri mahşere yapıla- caktır. Ay ile güneş nişanlandıktan sonra Al- laha isyan etmişler, bunun üzerine düğünleri yapılamamış, mahşere kalmış.

3 — Ayın evi vardır, gündüz evinde otu- rup gece dışarı çıkar. eğer ay ağırlaşırca kar yağar. Ayın bir de yavrusu vardır. Her gün sabaha karşı ay ile birleşir; bu zaman her kim bekler ve o dakikada bir dilekte bulu- nursa, dileği mutlaka gerçekleşir.

4 — Ay bedir halinde iken etrafında gö- rülen hâle, Meleklerin kanatlarıdır.

5 — Ay tutulduğu zaman, gökte cinler tarafından bağlanmış demektir; onun için si- lâh atmak ve Kur'an veya ezan okumak şart- tır. Şayet silâh atılmaz, yahut Kur'an veya ezan okunmazsa cinler ay'ı bırakmaz. Silâh atılmasının, Kur'an veya ezan okunmasının sebebi şudur: Gûya cinlerin gözleri kapalı imiş, silâh, Kur'an veya ezan sesini işitir ve ay'ı bırakırlarmış.

Yusufeli'nde

— VII —

1 — Ay ve güneş iki kardeş olup bun- lardan birisi kız, öteki erkektir. Dünya hâdi- selerinden hiç birinin onların gözünden kaç- masına imkân yoktur. ay ile güneş yer yü-

zündeki her vak'anın şahidi ve mukayyididir.
2 — Güneş, gayet güzel bir kızdır, her gece evine gider. hattâ bunun için «Güneş anasına kavuştu» derler; gece evinde kahr, ertesi gün yine evinden çıkar, bu sebeple «Güneş anasından doğdu» denir.

3 — Güneş, her gün evinden çıkacağı za- man feryat ve figanı, yerli, göçlü titretmiştir. Bundan dolayı herkes rahatsız olurmuş. Gü- neşin her sabah evinden çıkarken feryat ve figanına sebep, günlük vak'aları her akşam anasına sayıp dökmesi, «Filân yerlerde şu kö- tülüğü gördüm, falan yerlerde şöyle bir ah- lâksızlığa şahit oldum» demesi imiş. Güneş doğarken bir gün önce gördüğü kötülükleri, ahlâksızlıkları tekrar görmekten doğan kor- ku içinde evinden dışarıya adım atmamış. Gü- neşin evine yakın bir köy varmış, bu köyde- ki evlerden her birinin kapısında bir davul asılı dururmuş; sabah olunca herkes güneşin feryadını duymamak maksadıyla bütün kuv- vetiyle davul çalar, güneş gökte yükseleip uzaklaşınca davul çalmayı bırakırlarmış.

4 — Ay, güzel bir erkek çocuktur. Bu- nun içindir ki çok güzel olanlar hakkında «Ayın ondördü gibi», «Aya ya doğ, yahut do- ğacağı diyorum» gibi tâbirler halk arasında daima kullanılır. Ayın annesi ekmeği pişiriyor- muş, ay bu ekmekten istemiş; annesi bir ke- re vermiş, ay da yemiş, tekrar istemiş, an- nesi bir daha ekmeği vermiş, ay onu da ye- miş, üçüncü defa yine ekmeği isteyince annesi kızmış, ekmeği pişirdiği kürekle aya çarpmış, kürekle unlu olduğu cihetle ayın yüzü lekeli kalmış.

5 — Ay bedir halinde iken açık bir yer- de gezen insanın başının gölgesi görünmezse, bu keyfiyet o kimsenin o yıl içinde öleceğine delâlet eder. Çünkü adı Allahın defterinden silinmiş, bütün insanların ruhlarını taşıyan ağacın üzerindeki yaprağı düşmüştür.

Halk Temaşası:

İSTANBUL'DA Eski Ramazanlarda Karagöz

Yazan: Reşat Enis AYGEN

Ramazan bana bir çok şey hatırlatır; Karagözü, kuklayı, Kel Hasanın tiyatrosunu. Şehzadebaşında çadır altlarında güreşen pehlivanları, atlıkarıncaları, meddahları, tüfekli dükkânlarını... Ve, iftar soframızı: Küçük tabaklar içinde kayısı, çilek, vişne, gül reçelleri... Anamın eruç bozduğu pırlı pırlı zeytin taneleri... Sütü, cevizli güllaçlar...

Hacıvadın gazelini o zamanlar anlamadın dinler, gene de fikir gülerdim;

Kurulur bir saha-i ummana seyran perdesi
Çok safa iera olur cümbüs-i hundan perdesi
Bir kıssa-i nasitandır es'ar-ı nazmum benim
Kimlere gayeste bu kimlere nihan perdesi
Zâhirda bir kez temaşa söyleyüp ibret al
Gör ne suret gösterir ayine-i devran perdesi
Ya Karagözün gazeli?

Evvvelâ resmeyledim resm-i zîilâ
Perde kurdum sem'a yaktım gösteren zill-i hayal

Şeyh Küştürdür pirimiz, üstadımız,
Tadım etmiş bilsin diye ehl-i hal
Ardından: «Yâr bana bir eğlenceli yâr,
yâr bana bir eğlenceli yâr!» ve, cup, perde...

KARAGÖZ ve HACIVAT seyran perdesinde

nin üstünden aşağıya...

Kasıklarımı tuta tuta gülerdim.
Hacıvad — Akşam-ı şerifler hayır olsun, efendim.

Karagöz — Hoş geldiniz, safa geldiniz.
H — Keyifler iyidir inşallah?
K — Çok şükür efendim.
H — Aman efendim, başıma bir fes almıştım da gelirken yorgunluk almak üzere Karagözüme uğrayım demıştım.

K — Ne yapayım fes aldınsa?
H — Ulan öyle mi derler?
K — Ya nasıl derler?
H — Ulan, güle güle başında paralansın demek yok mu?

K — Güle güle başında paralansın.
H — Ha, âferin, işte böyle demeli ya... Derken efendim, onun üzerine, evde odun bitmiş, biraz odun al dediler. Gidip beş on çeki odun aldım.

K — Güle güle başında paralansın.
H — Ulan sus, bu fes değil, odun aldım odun...

K — Güle güle başında paralansın!
H — Ulan öyle demezler.
K — Ne bileyim, sen öğrettin.
H — Ulan o fese göreydi.
K — Evet, şimdi ne diyeyim?
H — Güle güle yak otur da keyfine bak demeli.

K — Anladık efendim, anladık...
H — Derken efendim, geçen günkü yağmurda, malûm ya evin kiremitleri filân kırılmış, bütün yağmur evin içine akmış. Bâri bir dülgere çağırayım da yıkık yerlerini yaptırayım, dedim. Evi bir güzelce tamir ettirdim.

K — Güle güle yak, otur da keyfine bak!
H — Bu evi yeni yaptırdım, öyle demez.

K — Ya nasıl derler?
H — Oh oh maşallah, memnun oldum. Güle güle oturunuz. İçinde hiç eksik olmayınız demek istemez mi?

K — Otur efendim, otur.
H — Sonra, bilâder, alacaklının biri, Hacıvad zenginleşmiş, ev yaptırıyor diyip para almağa gelir. Benim de param bitmiş ol-

Folklor Hareketleri:

NEW YORK'TA KURULAN «Amerikan - Türk Folklor Derneği»

Yazan: İhsan HINÇER

Bursa Kılıç - Kalkan Dansı Topluluğu'nun da Amerikada büyük ilgi kazanacağını söylenmektedir.

Memnuniyetle haber aldığımız göre merkezi New York'ta olmak üzere «Amerikan Turkish Folklore Association = Amerikan Türk Folklor Cemiyeti» kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır. Cemiyetin kurucuları arasında Reha Oğuz Türkkan, Tarık Bulut, Halûk Özbudun gibi Amerika Birleşik Devletlerinde New York'ta yerleşmiş bulunan değerli vatandaşlarımız ön safla işgal etmektedir.

duğundan alacaklı ile boğaz boğaza kavga ederiz. Sonra dâva edip bizi hapse atarlar.

K — Oh oh maşallah, pek memnun oldum, güle güle oturunuz, içinden hiç eksik olmayınız.

Muhavere bu minval üzere devam eder, ben yerlere yatarak gülerdim.

Derneğin gayesi, Amerika'da Türkleri ve Türklerin zengin folklor kıymetlerini tanıtmak. Türkiye hakkında geniş bir sevgi ve alâka toplamaktır. Aynı zamanda Amerika'ya her sene belirli zamanlarda cirit, yağlı güleş, milli halk dansları gurupları götürerek geniş ilgi çekecek festivaller tertiplemektedir.

Bu maksatlar uğrunda kurulan Dernek Amerikada Birleşmiş Milletlerdeki temsilcimiz Selim Sarper, Türk Haberler Bürosu Reisi Nuri Esen, Müşavir Nüzhet Baba, Altınmur Kılıç, Elçiniz Haydar Görk, Prof. Ömer Celâl Sarç'tan da büyük yardımlar görecektir. İşin enteresan taraflarından birisi de Derneğin kuruluşu sıralarında Amerikada bulunan Müzeyyen Senar Işıl'ın da her türlü yar-

Yeni Bir Dernek:

«Sivas Halk Oyunlarını Y. ve Yayma Derneği»

Yazan: Veysel ARSEVEN

Türkiye, folkloru zengin olan bir memlekettir. Buna rağmen Türkiyedeki folklor çalışmaları bu güne dek müspet esaslara bağlanmış değildir. Devlet baba, bu yoldaki çalışmalara pek az önem veriyor. Denebilir ki, memleketimiz folkloru bugünkü durumunu, hevesli ve gayretli kimselerin emekleri sonunda alabilmiştir. Folklor derlemeleri aşağı yukarı çilekeş idealistlerin işinden ibaret.

İşte böylesine gayretli ve idealist kimselerden bir grup toplanmış, Sivas'ta da bir «Sivas Halk Oyunları Yaşatma ve Yayma Derneği» kurmuşlar. İşin en takdire değer tarafı, dernek kurucularından biri müstesna, diğer yedi üyenin hepsinin de esnaftan oluşudur. Kuruculardan:

dim ve çalışma vaadinde bulunmasıdır.

Amerikalılar da bu Derneğe geniş çapta ilgi göstermektedir. Bu cümleden olarak meşhur televizyon programları hazırlayıcısı Ed Sullivan, Sineremanni kurucusu ve radyo yorumcusu Lowell Thomas ile Leopold Stokovski, Russel Dorr ve Türkiyede Amerika için ilk defa film çeken. Atatürke ait filmi büyük akisler uyandıran Julian Bryian ön safi işgal etmektedir.

Derneğin çalışmalarında isabetli kararlar almasını ve Türk Folkloru konusunda ciddi ve hayırlı hizmetlerde bulunmasını temenni ederiz.

Amerikaya 60 kişilik bir folklor topluluğu götürülmesi için hazırlıklara başlanmıştır.

HALK OYUNLARI BAYRAMI

«Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi», bu yıl da Açıkhava Tiyatrosunda bir Halk Oyunları Bayramı tertibine karar vermiş ve hazırlıklara başlamıştır.

Bayram bu sene Temmuz ayı içinde yapılacaktır. Şimdiden yurdun bütün köşelerinde derin akisler uyandıran bayrama, bu seneki iştirakin daha fazla olacağı anlaşılacaktır.

Öte yandan bu seneki bayrama yurd dışı Türklerden Vardarlılar, Kuzey Kafkaslılar, İdil-Uralılar, Türkistanlılar, Kırmızlılar ile Azerbaycanlılar da kadın ve erkek, genç ve zengin guruplarla iştirak etmek istemektedirler. Bunlar da bayrama katıldıkları takdirde ilginin genişleyeceği söylenmektedir.

- 1 — Fahri Karaoğlan, modelci
- 2 — Kemal Şeker, şekerçi
- 3 — Fahrettin Can, Banka müdürü
- 4 — Osman Ulusoy, tornacı
- 5 — Necdet Terekli, elektrikçi
- 6 — Rifat Uzun, tamirci
- 7 — Şerafettin Akova, tamirci
- 8 — Necdet Arman, keresteci'dir.

Kanaatimize, halka ait olan bir şeyin muhafaza ve yaşatılması gene halktan kimselerin elinde mümkün olur. Bundan ötürü bu dernek mutlaka yaşayacak ve faydalı olacaktır.

Derneğin gayesi, tüzüğün ikinci maddesinde şöyle belirtiliyor:

«Sivas'ın meşhur tarihi halk oyunlarını yaşatmak, unutulmaya yüz tutmuş olan Sivas halaylarını yaymak, bunları yeknesak ve mütekâmil bir şekle getirmek, İstambuldaki (Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi)ne faydalı olmaktır.»

Derneğe, medeni haklara sahip her vatandaş üye olabilir.

Kuruculardan Kemal Şeker'le görüştüm. Şimdilik haftanın iki gününde çalıştıklarını, kazalara yazı yazıp, halk oyunlarını iyi bilenleri dernekte toplamağa uğraşacaklarını, oyunculara hep bir örnek kıyafet temin edeceklerini, teknik imkânlar el verdiği takdirde kısa kordelâlar halinde oyunların filme alınıp saklanacağını, oyun havalarının notalarını tespit ettirileceğini söyledi. Bu yıl İstanbul'da tertiplenecek «Halk Oyunları Festivali»ne dolgun bir kadro ile iştirak edeceklerini ve iyi sonuçlar alacaklarına kani. Folklor yayınlarını yakından takip etmek arzusunu da gösterdi. Tavsiyemiz üzerine de «Türk Folklor Araştırmaları» dergisine bir yıllık abone kaydı için, hemen oracıkta ödevliye taahhüt verdi.

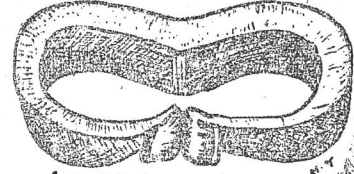
Dernek kurucularını tebrik eder, derneğin uzun ömürlü ve memleket folkloru için faydalı olmasını dileriz. Üzeride, çalışma sahalarının genişletilerek, tekmil Sivas folkloruna içine alacak derleme işlerini de plânlaşmaları tek temennimizdir.

Müzik çalışmalarını her türlü müzaharete hazır olduğumuzu, kuruculara bu vesile ile hatırlatırız.

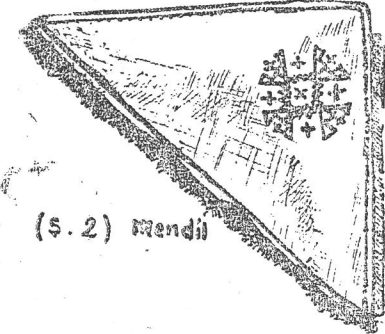
Oyunlar:

Elmalı Köylerinde Zeki Oyunu

Yazan: Hüsnü YILDIZ

(Ş.3) Demir

(Ş.2) Mendil

(Şekil.1) Şimşir

Kış mevsimi gelip çattınca, köylülerin işleri de bitmiş sayılır. Gecelerin uzunluğu bir taraftan, işsizlik bir taraftan, kişi oğlu vakti geçirecek bir şey arar. İşte en iyi vakti geçirilecek, eğlenceli şey, zekir oyunudur.

Oyuna, kimlerin gireceği tesbit edilir. Kura çekilir. Hangi eve çıkarsa, o evden başlar. Sıra takip eder, gider. Oyun bitince, ev sahibinin hazırladığı çerezler yenir.

Zekir oyununu tarif etmeden önce, oyunun başlıca anahtarlarını açıklayalım:

1. Şimşir: Düzgünce bir çubuktur. Mendilleri kaldırmaya yarar. (Şekil: 1)
2. Mendil: Demiri saklamak için kullanılır. On bir tane olur. (Şekil: 2)
3. Demir: Çakmak demiridir. Mendillerin altına saklanır. (Şekil: 3)
4. Güman: Demirin hangi mendilde olduğuna kanaat getirme.
5. Äza: Gümanı iyi çıkana verilen pâyedir.
6. Tilki: Saklıyan şahıs sayı alamadan demir bulunursa, tilki çıkmış olur. Tilki çıkınca, tilki oyunu oynanır.
7. Deste gül: Demirin bulunduğu mendili kat'i olarak tesbit edip almaya denir. Demir, destegül denen mendilde çıkarsa, saklama işi değişir. Demiri bulan taraf saklar. Demir çıkmazsa, saklayan tarafa bir sayı verilmemiş olur.
8. Baş: En boş mendili bulup vermeye

denir. Eğer baş olarak verilen mendilde demir çıkıverirse; geri kalan yâni, on mendil sayı olarak verilir. Her mendil bir sayı olduğuna göre, tam on sayı verilmiş olur. Ayrıca saklıyan taraf isterse bir de ceza verebilir. Meselâ Kulak gırmak gibi.

9. Deve: Bir sayıya deve denir. Oyuna giren kimseler önceden iki kısma ayrılır. Sonradan gruplar değişmez. İki rakip olarak kalır. Bu rakipler birbirini yenmeğe çalışır.

Her grup yerine çekilir. Ortaya on bir tane mendil atılır. Demir bir mendilin ucuna geçirilir. Karşı gruptan birine bulması söylenir. Demir, alınan uçta çıkarsa, o taraf saklar. Çıkmazsa diğer taraf..

Kolaylık olsun diye, gruplara A ve B ismi verelim. Demiri (A) grubunun bulduğunu farzedelim. (A) grubundan biri demiri saklamak için elinde lâmba, demir ve mendillerle (B) grubunun önüne gider. Lambayı onlara verir. Demiri de gösterir. (B) grubu gördüklerini tastik edince, demiri saklamağa başlar. Saklama işi bitince, ona şimşir verilir. Şimşirci arkadaşlarına «Şu kimin, şu kimin?» diye sorar. Herkes hangi mendili güman olarak tuttuysa bildirir. Şimşiri tutan adam hangilerinin boş olduğunu böylece tesbit edince; boş bildiği mendilleri atmaya başlar. Yalnız önce bir baş vermesi lâzımdır. En çok bilinen mendili, baş olarak verir. Baş

Bazı İnsan Hastalıklarının Tedavisi

Yazan: Enver Sadık KOÇAK

Halep - Antep çıbanı:

Bu hastalığa karşı, Antep köylerinde eki-
len ve Maşî denilen nebatın unu çıkarılır, bir
tübentten eleılır. Hamur halinde çıbanın üye-
rine vurulur.

Kuşun yarası:

Kuşunla vurulan bir insanın vücudunda
kalan kuşunu çıkarmak için kış kabağı ateş-
te iyice pişirilir, yaranın üzerine konulur.
Kuşun vücuttan çıktıktan sonra kırlarda bu-
lunan Eynik kökü sarı yağ (sade yağ) ile ka-
rıştırılır, yaranın üzerine sürülür, bu suretle
kuşun yarası tedavi edilmiş olur.

Bel ağrısı:

Bel ağrısı için «kara sakız» bir bez üye-
rinde ateşte eritilir, ağrıyan yer çizilir, sa-
kızlı bez çizilen yerin üzerine yapıştırılır.

Baş yarığı:

Bir insanın başı taşla yarılacak olursa
yara soğan, tuz, çomak ile iyice yıkanır, son-
ra pamuk ipliğinden fitil yapıp pekmeze ba-
tırılır. bu pekmezli fitil yaranın içerisine so-
kular, yaranın üzerine Eynikli merhem sürü-
lür. Eynik yukarıda kayıt ve işaret bulunduğu
gibi kırlarda bulunan bir nebatın köküdür.

verdiği mendilde, demir çıkıvermezse, diğer
boş mendilleri atar. Demir çıkmadan, mendil
dörde indiriverirlerse, artık heyecan son had-
dine varmış, yüzlerde sevinçler belirmeye
başlamıştır. Demirin bulunduğu en kuvvetli
mendillerden ikisine şimsiri kor, bizim diye
alır. Demir çıkarsa (A) grubu saklama hak-
kını kaybettikleri gibi, bir de tilki vermiş
olurlar. Şayet, demir çıkmazsa sayı alamaz-
lar. Yalnız saklıyan tekrar saklama hakkı-
na sahip olur. Yahut da dörde inen mendil-
lerden bir sizin, bir bizim diye teker teker
alırlar. Sizin diye atılan mendilin içinde de-
mir çıkarsa, kalan mendiller sayı olarak ve-
rilir. Sayı alan tarafı «Artık devemiz var.
Bu deveyle falan yere, çukadar yükke gide-
biliriz» gibi sözlerde bulunurlar. Bir taraftan
da demiri saklamaya devam edilir. Demir
saklanırken demiri saklıyan taraf, rakipleri-
ni kızdırmak, gümanlarına şaşırtmak, zayıf-
latmak için, bir takım muzipliklerde bulu-
nurlar. Onları güldürmek için, türlü jest ve
mimik hareketleri yapmak mı dersiniz, alay

Kırık - Çıkık:

Gerek insanlarda, gerekse hayvanlarda
kırık ve çıkık tedavisi için arpa otu ile yu-
murta iyice karıştırılıp hamur haline getiril-
ir. Bu mahlût kırık, yahut çıkık yerin üye-
rine sürülür ve orası bir bezle bağlanır. Kırık
ve çıkık olan yer şişerse sargı biraz gevşe-
tilir.

Beyin humması:

Herhangi bir kimse beyin hummasına tu-
tulacak olursa süzme yoğurt sarmısak ile ka-
rıştırılır, hastanın başına vurulur. Yoğurt vu-
rulmazdan önce hummalı hastanın tepesi traş
edilir. Bu suretle beyin hummasına tutulmuş
olan kimse hemen gözünü açar.

Göze toz inmek:

Bu hastalığın tedavisi için «Pulat şeker»
denilen bir türlü şekerin tozu göze dökülür,

Verem - inçe ağrı:

Verem - inçe ağrının tedavisi için, has-
talık göğsün hangi tarafında ise orada bir
sertlik hasıl olur. İşte orayı hemen dağlamak
gerektir. Dağlamak için, hiç kullanılmamış
çaput yakılarak göğüste ağrı hissedilen yer
üzerine bastırılır.

edici sözler söylemek mi dersiniz. Meselâ:
Bu arada sesi güzel olanlar: «Bakışlılar ba-
kışlılar - bir biriyle çekişirler» yahutta:

«He dedeler, dedeler, sıra sıra gelmişler»
Veya:

On ikidir on iki yıldız saydım on iki
«Hep dedeler, dedeler, sıra sıra gelmişler»
gibi, buna benzer daha birçok türküler söy-
lerler. Demir saklama (B) grubuna geçince,
onlar da başlarlar. Kısacası bir âlemdir gider,

Oyun saatlerce devam eder. Sayısı (51) e
önce erişen grup, oyunu kazanır.

Biraz istirahat edildikten sonra, cezalar
faslına geçilir. Yenen taraf, yenilen tarafa is-
tediği cezayı verebilir.

Cezalar çok çeşitlidir: Oyunlar, türlü ha-
reketler, çabuk söylenmesi lâzım gelen söz-
ler v.s. gibi. Her gün ayrı bir hareket, ayrı
bir oyun yaptırılır. Kî çok kibarlık bir ye-
kûn meydana gelir.

Zekir oyununda verilen ceza ve yapılan
oyunları, gelecek bir yazımıza bırakıyoruz.

Nüzulî

Yazan: M. Halit BAYRI

Adı ve eserleri üzerinde şimdiye kadar
hiç durulmadığını sandığımız mutasavvıf halk
şairlerinden biri de «Nüzulî» dir. Kula'da dün-
yaya gelmiş olan bu şairin doğum tarihi belli
olmadığı gibi, ana ve babasının adlarını da
bilmiyoruz. Ancak:

Kim bize teslim olursa ol görür
irşadımız
Behremend olmaz cihanda münkir-ü
mürtadımız

beytiyle başlayan bir manzumesinin son mis-
raında:

Şehri Kula'da Nüzulî Mustafadır
adımız

demiş olmasından kendisinin asıl adının Mus-
tafa olduğunu öğreniyoruz.

Nüzulî, Halvetiye tarikatının Yigitbaşı
kolundandır. Aşağıdaki manzumesi, bu keyfi-
yeti açıkça gösteren canlı bir vesikadır:

Aşk ile, şevk ile geldik bu yola,
Bize Halvetiler derler yârenler;
Âb-ı hayat sunan aşk ile dile,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Halvetin zevkile sürdük ezkârı,
Çıkardık gönülden gayri efkârı,
Âlem-i ervahta ettik ikrarı,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Kal ile bilinmez bizim halimiz,
Dost elinden hâlâ içtik dolumuz,
Hazret-i Ali'dir bizim ulumuz,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Mürşid-i kâminden telkin alırız,
Sıdk-u ihlâs ile yola geliriz,
Nefsimizin sıfatını biliriz,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Nefsimizin hilelerin seçeriz,
Pir elinden âb-ı hayat içeriz,
Sıfat-ı tis'ayı cümle gezeriz,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Halvette aşk ile çile çekeriz,
Zemâimi hep odilere yakarız,
Nefsimizin kal'aların yıklarız,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Esmâi seb'ayı söyler dilimiz,
Dostun vuslatına uğrar yolumuz,
Hazret-i Sultan'a erer elimiz,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Âşık-ı sâdikız, yoktur bizde âr,
Kılarınz derd ile dâim âh-ii zâr,
Yâr ile yâr olduk kalmadı ağyar,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Habib-i Ekremdir bizim yârimiz,
Terkettik aşk ile cümle vârimiz,
Der Nüzulî Şeyh Abdullah pîrimiz,
Bize Halvetiler derler yârenler.

Bu manzumenin son dörtlüğünden anlaşı-
lıyor ki, Nüzulî'yi irşad eden Halvetiye tari-
katinin Yigitbaşı kolundan Şeyh Abdullahtır.
Bu zatın hüviyetini belirtmek imkânından
şimdilik mahrumuz. Bununla beraber Nüzulî'nin,
şu manzumesiyle Şeyhi hakkında bizi ay-
dınlatmağa çalışmış olduğunu işaret edelim:

Dertlinin derdine timar eyledi,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz;
Telkin verip ehli-i ikrar eyledi,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz.

Münkirler bilmezler kiyl-ü-kaalini,
Sadık olan derviş bilir halini,
Sırran seyrettirir cânân ilini,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz.

Zâhirin gözleyen mahrum kalmıştır,
Bâtının yoklayan Hakkı bulmuştur,
Hikmetiyle ayn-ı Lokman olmuştur,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz.

Cümle dervişleri gelip derilir,
Zikrî Tevhid ile ihya sürülür,
Ann himmetiyle Hakka erilir,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz.

Ann serçeşmesi Hazret-i Ali,
Tariki Halveti, doğrudur yolu,
Seyyid Musâ etegindedir eli,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz.

Sırları çokdürür, iyandır kendi,
Âlemi ararsan yoktur menendi,
İsmi sorarsan Abdullah Efendi,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz.

Tevhid eden kuldur kulların hası,
Hak katında makbuldür her duası,
Nüzulî'dir dervişlerin ednası,
Benim şeyhim gibi kâmil şeyh olmaz.

Nüzulî, Kula'da Halvetiye Dergâh Şeyh-
liğinde bulunmuş, hayatında bir kaç defa da
Elmahya gitmiştir. Bunun sebebi, Sinan Üm-
mî'nin kabri ile oğlu Süleymanı ziyaret etmek.

ten başka bir şey değildir. Bu keyfiyeti. ken-
disinin şu manzumesinden anlıyoruz:

Be yârenler neyleyeyin, nideyin,
Yine Elmalı'yı özledi bu cân;
Mevlâm yol verirse yine gideyin,
Cennet-i Âlâya benzer o mekân.

Akar suyu Kevser şarabı gibi,
Kokusu var Cennet tûrabı gibi,
Ümmî Sinan gibi, Vahhabi gibi,
Ne azizler zuhur etti bir zaman.

Kişi varup ol diyarda kalıcak,
Kamû dertlerine derman bulıcak,
Abdülvahhab demiş bahar olıcak,
Elmalı gûya ki Cennettir heman.

Bizim diyarımız kandedir kande,
Görür müsün bir kez varup da sen de,
İllâ bir azize duş olduk ande,
Vasfını târifte âcizdir zeban.

Nüzulî bendesi Ulu Sultanın,
Şimdi kâmilidir devr-ü zamanın,
Mahlâs-ı hakîri ismidir anın,
Şeyh Süleyman ibn-i Şeyh Ümmî
Sinan.

Merhum Bursalı Mehmet Tahir'e göre,
Nüzulî 1742 (H. 1157) tarihinde vefat etmiş-
tir. Kula'da olan kabri daima ziyaret edilir
(Osmanlı Müellifleri. C. I, S. 177).

Nüzulî, biri 1700 veya, 1701, öteki 1724
veya 1725 tarihlerinde olmak üzere iki Divan
tertip etmiş, bu Divanların tertibi münasebe-
tiyle de iki tarih manzumesi söylemiştir. Şu
hale göre Nüzulî'nin 1700 tarihinden epeyce
önce dünyaya gelmiş olduğunu ve oldukça
uzun bir ömür sürdüğünü kabul etmek kolay-
laşır. Nüzulî Divanının basılmış olduğunu
merhum Bursalı Mehmet Tahir bildirmekte
ise de biz bu basılı nüshaya tesadüf edemedik.

Nüzulî'nin elimizde bulunan manzumeleri,
aziz dostumuz Raif Yelkenciye ait yazma bir
dergiden alınmıştır. Bunlar arasında Nüzulî'nin
her iki Divanında bulunan manzumelerden
örnekler vardır.

Bunlardan anlaşılıyor ki şair, bir taraf-
tan hece vezni ve âşık tarzını, bir taraftan
da aruz vezni ve Divan edebiyatı şekillerini
benimsemiştir. Ancak, onun gerek hece vez-
nine ve âşık tarzına, gerekse aruz veznine ve
Divan edebiyatı şekillerine bağlılığında bir
şir ve san'at adamının amacını aramamalı-
dır. Nüzulî için edebiyat, yahut şir bir va-

sitadan başka bir şey değildir. Şairin ülküsü,
halkı uyandırmak, Hak yoluna çağırmasıdır.
Bu sebeple halkın yanında toplanmasını ister
ve herkese şöyle hitap etmekten zevk alır:

Gelin ey âşıklar aşk meydanında
Döne döne zikredelim Allahı;
Odlar yansın münkirlerin canında,
Döne döne zikredelim Allahı.

Ermek dilerseniz vuslat zevkine,
Candan Hü diyelim Mevlâ şevkine,
Allah Allah deyü dîdar aşkına,
Döne döne zikredelim Allahı.

Devredip biz bu cihana gelmişiz;
Evlîya bâbuna bende olmuşuz,
Delîlini Kur'an içre bulmuşuz,
Döne döne zikredelim Allahı.

Bizden evvel devreylemiş erenler,
Cehdeyleyip bu erkânı kuranlar,
Hakikatte yerin görmüş yârenler,
Döne döne zikredelim Allahı.

Nüzulî der önce velîmiz,
Şir-i Hüdadır bu yolda ulumuz,
Açtı devran ile Hakka yolumuz,
Döne döne zikredelim Allahı.

Nüzulî, halkı uyandırmak, Hak yoluna
çağırarak isterken, tarikatler dışında kalmış
olan zâhîtlere çatmasını da unutmaz, onların
tâat ve ibadette samimî olmadığını iddiaya
kadar vararak âdetâ sinirlenir, hırçınlaşır.
Aşağıdaki manzumesinde onun bu sinirli ve
hırçın halini satır satır okuyoruz:

Bugün bir camie vardım edermiş pend
mekr vâiz,
Oturmuş kürsü üstünde kitabını öger
vâiz.
Ki çıkmış kürsüye lâkin darılmış, pür-
gazab olmuş,
Diliyle herkesi anda ki durmayın döger
vâiz.

Kitabına bakar bir kez dönüp halka ider
azar,
Amel yok kendüde ancak hemen halka
söger vâiz.

Okuyup belledüğüyle amel kılsa beğim
şol kim,
Anın her bir kelâmına bütün dünya
değer vâiz.

Garezsiz söylese sözü iderdi herkese
tesir,
Halim olup selim olsa gazûb olmasa ger
vâiz.

Halk Sanatları:

Nizip'de Sabunculuk ve Halıcılık

Yazan: HURŞİT ALPASLAN

Sabunculuk :

Nizip ilçesi için hemen hemen sabuncu
memleketi denilebilir. Çünkü bu ilçede zeytin
ağacı çok boldur. Zeytinden kazanılan para,
Nizip ilçesinde kazanılan paranın yarısından
çoktur. Bu sebeple Nizip'de sabunculuk pek
ileri gitmiştir. Nizip sabunları tamamıyla saf
tır. Nizip ilçesinde sabunculuk yayılmadan
önce buranın zeytin yağları Gaziantep'e ve
Halebe'ye gönderilmiş. Yetmiş, seksen yıldan
beri sabunculuk Nizip'de yerleşmiş ve elde
edilen zeytinyağları da başka yerlere gönde-
rilmeyerek sabun yapmak için kullanılmıştır.

Nizip'de şimdi sabun yapan beş Masma-
na, yani sabun fabrikası vardır. Halk sabun
fabrikalarına sabunhane demektedir. Sabun
yapmak için Nizip'de kireç, sudkostik, tuz ve
su kullanılır. Bunların dışında bir de Kereker
denilen madde vardır ki gölden gelir ve daha
çok Şam bölgesinde bulunur. Kerekerin top-
rağını ayırırlar, külünü alırlar, bu kül taşa
döğülür, kireç ve su ile karıştırılıp hamur
haline getirilir, bu hamur kurutulur, Tahmine
denilen kapların üzerine konulup su dökülür,
su bu mahlûtun Tahminelerin altındaki kuyu-

Behiştin hüsn-ü ezvakın dimedi halka
bir kezcik,
Yedi Tâminun odiyle aceb yaktı ciğer
vâiz.
Koyup gayrıyı o vaa'zı iderdi nefsinde
evvel,
Gelüben teslim olsaydı Nüzulî'ye eğer
vâiz.

Hâsılı Nüzulî, şair olmaktan çok bir ta-
rikat ve tekye adamıdır. Bu itibarla onun
mahsullerinde bir şairin veya san'atçının ti-
fizliğini bulmakta güçlük çekilir. Bu noktayı
belirtirken şu cihet de işaret etmek gerekir:
Nüzulî, tasavvufî halk edebiyatımızın seyrine
hiç yabancı sayılamaz. Kendisinden önce ye-
tişen mutasavvif halk şairlerinin çoğu gibi o
da aruz ve hece vezinlerini oldukça başarı ile
kullanmış, düşüncelerini pürüzsüz ve açık bir
dil ile ifade etmiştir. Bu bakımdan kendisine
tasavvufî halk edebiyatımızın tarihinde yer
vermekte tereddüt edilemez.

lara süzülmesine hizmet eder. Kuyulara sü-
zülen madde kazanlara alınır, zeytinyağı ilâ-
vesiyle kaynatılır ve kaynadıkça kerekerli su
ilâve olunur. O zaman zeytinyağı kesilir, ay-
ran gibi bir kıvam alır. Soda ilâvesiyle kay-
natılarak sabun haline getirilir. Fakat iş bu-
rada bırakılmaz. Kazandaki mahlûta soğuk
ve sıcak su katılarak tekrar ayran kıvamına
getirilir. Bir daha kerekerli su ile karıştırı-
lır, mahlût kazanda kabırır, o zaman ocak
söndürülür. Tekrar kuyulardan su alınarak
kazana konulur. Yine ayran haline gelen mah-
lût düz bir yere dökülür, iki saat içinde do-
nar. Sabuncu ustası yere serilmiş olan sabu-
nu kalıp halinde bıçakla keser, üstüne fabri-
kanın damgasını vurur.

Sabuncuların piri «Cemşid» imiş. Cemşid
yağı yağla arıtılmış, yani temizlemiş ve sa-
bunculuğu icad ettiği vakit iki top attırması.
Kendisine «Niçin iki top attırdım?» dedik-
lerinde: «Ben yağı yağla arıtıyorum» demiş.
Halbuki diğer san'atları icad ettiği zaman
yalnız bir top attırması.

Nizip'deki sabun fabrikalarında, yahut
halk tâbiriyle Masmanalarda sabun pişirme-
ğe başlandığı sırada işçilerin «Ustamıza rah-
met, gelsin haneye bereket, Yarabbi sen rast
getir diyenin Allah işini gücünü rastgetire»
diye dua ederler. Bir kazan sabunun pişiril-
mesi üç dört gün devam eder.

Bu malûmat 28/7/1930 tarihinde Nizipli
Hacı Mehmed Efendi oğlu Reşid Efendinin
oğlu Cemil Beyin sabuncu ustası tarafından
verilmiştir.

Halıcılık :

Nizip halıcıları çivit boyasını Gaziantep
boyacılarına yaptırırlar. «Çöp boya» denilen
nebatî bir boya ile kırmızı renk elde edilir.
Koruk ile Sütlegenden portakal rengi çıkarı-
lır. Yeşil boya Avrupa boyasıdır. Palangoz
yapağından istenirse siyah, istenirse mor
renk çıkarılır. Halıcılıkta kullanılan âletler
şunlardır: Kırkık, üç burmak, demir, yassı
değnek, kılıçtır.

Bu malûmat Nizip ilçesinin Köseleleri kö-
yünden Çepni Yusuf Ağadan alınmıştır.

Türk Sanatı - Türk Yurdu

Yazan: Leylâ ZALOĞLU

Türk Sanatı dergisinde (sayı 44, 45, 46) Abidin Mümtaz Kısakürek bir «Halk şiiri ve Halk Şairleri» serisine bağladı. Tanıtılan şairler, daha önce Sadettin Nüzhet'in 1926 yılında çıkan «Halk Şairleri, birinci kitap» adlı eserinden alınmış. Fakat, bunu Kısakürek bildirmiyor, açıkça bildirmemekle beraber kendisi derlemiş gibi bir dil kullanıyor. Eski yayınları yeniden ele alınsa, bu kadar kötü kişileri alacağına, şair oldukları şüpheli manici, ağıtçılar yerine, iyi ve gerçek şairleri alması daha yerinde bir iş yapmış olurdu. Es-kiden yayınlamış, kıyıda köşede kalmış nice-leri vardı.

Kısakürek bu işi yaparken hicri tarihleri bugün kullandığımız milat yılına çevirmek zahmetine bile katlanmamış. Yanlarına hicri oldukları da işaret edilmemiş. Şimdiki gençler buna göre 13. 14. yüzyıllarda yaşamış sa-nacak bu kişileri. Bu arada S. Nüzhet'in yazdığı satırlar arasından, hayalin yardımıyla yeni bir şeyler de söylenmek istenmiş. Fakat epeyce gelişmelere, yanlışlara da düşülmüş. Doğum, ölüm yılları kontrol edilmemiş. Mese-lâ, Şeyhane'nın doğumu 1235 olduğu halde «20 yaşında bilinmiyen bir hastalık neticesin-de 1319 da ölmüştür» denmiş. Oldu mu ya?. Yetmiş dört yaşında öldüğü, verilen tarihler-lerden belli. Yirmi yaşında ölmemiş, kör ol-muştur. S. Nüzhet böyle yazıyor.

Şöhret Hanım hakkında S. Nüzhet'ten fazla bilgi verilmek istenmiş. Fakat yine ka-rışıklıklar olmuş. Şöhret Hanım onbir yaşında evlenmiş. Bu doğru. Fakat 29 yaşında öldür-mek doğru değil. S. Nüzhet'in kitabı çıktığı zaman bu bayan sağ idi. Bunun için ölüm ta-rihini yazamadı. Haydi, bu sefer Kısakürek öldürdü, diyelim. Fakat biraz geç öldürse idi, hesap karışmazdı. Çünkü üçüncü kocasından olan oğlunun askerde ölmesiyle en az bir he-sapla on yaşında askere gitmesi gerekir. On yaşında askere gitmek olur mu? Hesap orta-da: onbir yaşında evlen, üçüncü kocandan bir oğlun olsun, askere gitsin, sen de yirmi do-kuz yaşında öl. Sonra da oğluna ağıt söyle. Bütün hatâ, kadıncığızı yirmi dokuz yaşında öldürmekten doğuyor. Bu ağıt içinde S. Nüz-het de yanlışmış. Bu, tekniği bozuk şiir, ağıt değildir. Askere giden çocuğun ardından söy-lenmiş Çocuğun öldüğü filân yok. Hayli yaş-

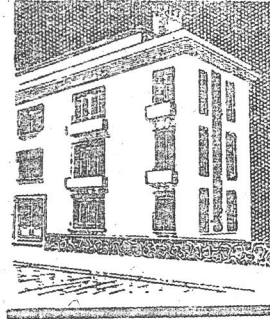
landığı için Azrail, Şöhret Hanımın kapısına dikilmiş. Şiirdeki «tema» hasrettir. Ortada ölüm diye bir şey yok. Kısakürek, dört koca-ya varan Şöhret'in hayatına «romanımsı» bir hava vermek istemiş. ama acele etmiş. Yılları iyi tutturamamış. Olur böyle şeyler...

Benli, Halime'de, Napolyonun Mısırı isti-lâsı üzerine söylediği destan meselesinde S. Nüzhet atlatılmıştır. Bu destan bir kadın ta-rafından değil, o sırada Mısırda asker olan Zileli Âşık Mümin tarafından söylenmiştir. Destanın tamamı ve doğrusu, zamanında ya-zıldığı cönkte bulunmuştur (Bakınız; Cahit Öztelli, Zileli Şairler 1944). Kısakürek bu destan için «... ne yazık ki, bütünü ele geçi-rilememiştir» diyor. Bu uzun manzumeyi, çok yer tutar diye, dergiye almamak için güzel bir buluş ise de, S. Nüzhet'in kitabında tama-mı duruyor.

Bu söylediklerimizden başka, öteki kişi-lerde de ufak tefek yanlış okumalar var.

Kısakürek, bu kopya işinden vazgeçerek, İstanbulun kıyısında köşesinde kalmış saz şairlerini araştırır, daha faydalı bir hizmet yapmış olur. Şurada burada pek çok cönk vardır, onları ele geçirerek yeni bir şeyler verse, edebiyat tarihine hizmet ettiği gibi gay-releri de boşa gitmemiş olur.

Türk Yurdu'nda Hakkı Ercan, «Folklor Araştırmaları» yapıyor. Yeni bir amatör ol-duğunu sandığımız araştırmacının yazıları fena değil. İlgi çekici yeni derlemeler veriyor. Yal-nız bir eksikliği var. Topladığı öteberinin (mal-zeme) yerlerini iyice belli etmiyor. «Köyler-de» diyor. Hangi köy olduğu iyice belli edil-meli. Hattâ, bu köyün il ilçesini de bildir-meli. Yurdumuzda kırk bin köy var, ne bile-lim hangisi olduğunu. Köyden çok, bölge me-selesi önemli olduğu için il ve ilçenin veril-mesi gereklidir. Bunun gibi toplama tekniği ile ilgili hususlarda da dikkat ister. Böyle ya-pılmazsa çalışmalar boşuna olur. folklorcular böyle boşlukta duran öteberiyeye değer vermez-ler. Yarına kalacak derlemeler metodlu çalış-mayı gerektirir. Bu hususta Hakkı Ercan'a yardım etmek isteriz. İsterse dediklerimizi öğreten kitapları bulmakta kendisine yardım ederiz. Bugüne kadar Türk folkloru hep bu metodsuzluktan kaybettir. İyi niyetle harca-nan emekler, hep bu yüzden işe yaramadı.

1956

İKRAMIYE PLANI

12

Apartment
Dairesi

TÜRK TİCARET BANKASI

300.000 LİRALIK PARA İKRAMİYELERİ

İKRAMİYELİ GRUP MEVDUATI

- Vüze 20 mülk isabet
- Ömür boyunca aylık irat
  - 30000 Liraya kadar iş sermayesi
  - Yatırılan paranın 3 MISLI para ikramiyesi
  - 100000 Liralık para ikramiyeleri

Her 150
liraya bir
kura numarası

Senelik aboneli
300.000 altı aylık
aboneli 150
kurattır.

Yurd dışı senelik
aboneli 2 dolarıdır.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Adres: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak, No. 17, İstanbul

Adres değiştirmeler
hiçbir şart ve ücretle
tabii değildir.
Basılmayan yazılar
talep vukuunda
iade edilir.
Dergi ve Eserler:
BİREKEL HAYRAN

ŞEMSİ YASTIMAN
SAZ EVİ

BAĞLAMA
DERSİ
VERİLİR.

40
YAŞINDAN SONRA
DA SAZ ÖĞRETİLİR

Divan Sazı, Bağlama ve
Cura yapılır, tamir edilir.
Her yere saz gönderilir.
En iyi saz telleri bulunur.
Fiat listesi isteyiniz.

ŞEMSİ YASTIMAN
SAZ EVİ

GIRAĞAN CAD. NO 34 BEŞİKTAŞ-İST.

Ata binme meraklarına en
güzel imkân

Nuri Oğlakçı

Atlı Spor Yurdu

Adres:

Ayazağa Maslak Üçyol

Büro: Taksim İstiklâl cad. No. 15

Telefon: 44 22 66

İstanbul

1956 YILINDA

10
APARTMAN

10
BAHÇELİ EV

aynca

875 000 lirası

TÜRKİYE \$ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyeti

«VASFİ AKARSU

Genç Bestekârın Göl-
te ve Besteleri — Rast.
Mahur Makamında bazı
eserleri.»

5 Şarkı. 2 Türkü. 100
kuruş. Dergimizden de ta-
min olunur.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Haziran 1956

İÇİNDEKİLER:

Folklor ve Socyoloji	Prof. F. FİNDİOĞLU
Üçüncü Düşüncelerinde Nalın	Ali Rıza ÖNDER
Efsaneler ve Atasözleri Araçında	Mehmet R. GAZEMHAL
Şafii	Mehmet Halit RAYFI
Topkapı S. Müzesi'nde Çekmeceler Sergisi	Yokta Ragıp ÖZGEN
Karaca Oğlan'ın Yeni Şiirleri — I —	Cahit ÖZTELLİ
Selâmkarahisar'dan Derlenen İki Şiir	Hayri AKYÜZ
Ay Halkında İnanmalar: Isparta'da	S. Emel BÖCÜOĞLU
Gaziantep'te Nebati Boyalar ve Tedavi	E. Sadık KOÇAK
Dergiler Araçında	Leyla ZALOĞLU
Almanya'dan Mektup	Gültekin ORANSOY
Başarılı Bir Beşim Sergisi	T. F. A.

Rıza Gelen Kitaplar

Sayı: 83

Kuruş: 25

SALON VE YAZI İŞLERİNİ İDARE EDEN ME'SUL MÜDÜR: İHSAN KUNÇER